

ingediend op **1998** (2023-2024) – Nr. 2
3 april 2024 (2023-2024)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Maaïke De Rudder

over het ontwerp van decreet

tot wijziging van het decreet van 21 november 2003
betreffende het preventieve gezondheidsbeleid,
wat betreft de lokale besturen,
de initiatieven met betrekking tot biotische factoren,
de initiatieven met betrekking tot fysische
en chemische factoren,
de initiatieven met betrekking
tot gezondheidsimpact door klimaatverandering
en de verwerking van persoonsgegevens

Documenten in het dossier:
1998 (2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Emine Gül İsci.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Toelichting door Inge Neven, CEO, en Rudi Torfs, directeur Environmental Intelligence van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) ..	4
1.	VITO	4
2.	Een ankerpunt voor exposoomonderzoek	4
3.	Een ankerpunt voor langetermijnsamenwerking	5
4.	Ingebed in Europees onderzoek en beleid	5
5.	Maatschappelijke afweging	6
II.	Uiteenzetting door Marijke Lenaerts, directeur, en Elly Den Hond, projectcoördinator van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne in Antwerpen (PIH)	6
1.	Provinciaal Instituut voor Hygiëne	6
2.	Dienst Milieu en Gezondheid	6
3.	Humane biomonitoring	6
4.	Koppeling gezondheids- en milieudatabanken	7
5.	Mobiel vaccinatieteam	8
6.	EUROCAT-register	8
7.	Besluit	8
III.	Uiteenzetting door Inge Decorte, beleidsmedewerker Vlaamse Logo's, en Sara Bertels, coördinator Logo Antwerpen	9
1.	Unieke positie Logo's	9
2.	Impact op het terrein	10
3.	Ambitieuze preventiebeleid	11
IV.	Vragen van de leden	11
1.	Vragen van Maaïke De Rudder	11
2.	Vragen van Emine Gül İsci	12
3.	Vragen van Jeremie Vaneeckhout	12
4.	Vragen van Elke Sleurs	13
V.	Antwoorden van de sprekers	14
1.	Antwoorden van Rudi Torfs	14
2.	Antwoorden van Elly Den Hond	14
3.	Antwoorden van Sara Bertels	15
VI.	Replieken	16
	Gebruikte afkortingen	18
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op woensdag 20 maart 2024 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding een hoorzitting over het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat betreft de lokale besturen, de initiatieven met betrekking tot biotische factoren, de initiatieven met betrekking tot fysische en chemische factoren, de initiatieven met betrekking tot gezondheidsimpact door klimaatverandering en de verwerking van persoonsgegevens.

De sprekers waren:

- Inge Neven, CEO Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek;
- Rudi Torfs, directeur Environmental Intelligence Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek;
- Marijke Lenaerts, directeur APB Provinciaal Instituut voor Hygiëne Antwerpen;
- Elly Den Hond, projectcoördinator APB Provinciaal Instituut voor Hygiëne Antwerpen;
- Inge Decorte, beleidsmedewerker Vlaamse Logo's; en
- Sara Bertels, coördinator Logo Antwerpen.

De presentaties van de sprekers zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door Inge Neven, CEO, en Rudi Torfs, directeur Environmental Intelligence van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)

1. VITO

Inge Neven licht toe dat VITO een onafhankelijke onderzoeksorganisatie is die zich vooral bezighoudt met de duurzaamheidstransitie. Ze benadrukt de onafhankelijke positie en de nabijheid bij de economische en maatschappelijke realiteit. Eind 2023 telde de instelling bijna 1300 medewerkers en kende ze een omzet van 268.000 miljoen euro. VITO zet volop in op wetenschappelijk onderzoek, met 25 patentindieningen per jaar en 277 publicaties.

Begin 2024 paste de instelling haar strategie aan. Ze wil nog meer focussen op drie impactdomeinen. Door in te zetten op de duurzame grondstoffeneconomie, focust ze op thema's als circulariteit, bio-economie, water en energie. Daarnaast werkt ze volop aan de klimaatmitigatie en -adaptatie. Met technologische ontwikkelingen wil ze verdere temperatuurstijgingen voorkomen en nagaan hoe er bij klimaatwijzigingen snel en veerkrachtig kan worden opgetreden. Ten slotte focust VITO op de duurzame leefomgeving: renovatie van gebouwen, gezonde omgevingen en gezondheidspreventie. Dit laatste thema wordt in deze hoorzitting behandeld.

2. Een ankerpunt voor exposoomonderzoek

Rudi Torfs, directeur Environmental Intelligence van VITO, heeft zijn toelichting opgebouwd rond vier punten, die aanhaken bij het ontwerp van decreet. Eerst en vooral biedt het ontwerp van decreet een ankerpunt voor het verdere exposoomonderzoek. VITO hamert er al jaren op dat de blootstelling aan fysische of chemische agentia een complex samenspel van verschillende factoren is. Om dat op een adequate manier te kunnen beoordelen en er beleid rond te voeren, moet het exposoomonderzoek in een brede context worden gevoerd en in samenwerking met verschillende partners.

VITO verzamelt al twintig jaar stelselmatig gezondheidsgegevens van verschillende individuen in verschillende leeftijdsgroepen of gevoelige groepen in hotspotgebieden in Vlaanderen. Die stalen worden geanalyseerd op chemische stoffen, in

samenwerking met de verschillende universiteiten en het PIH. De bedoeling is tot inzichten te komen over de blootstellingsrelaties, en om de bronnen en determinanten van de blootstelling beter te bepalen. De focus ligt daarbij op het mogelijk maken van beleidsuitvoering. De informatie wordt evidencebased aangeleverd aan de beleidsmaker, zodat die stappen kan ondernemen op het vlak van preventie en health in all policies.

Daarnaast maakt VITO gebruik van die kennis om industriële spelers te wijzen op hun verantwoordelijkheid en op de noodzaak om bepaalde chemische stoffen te vervangen door duurzame bouwstenen. Dit onderzoek past niet alleen in het milieugezondheidsonderzoek bij VITO, maar ook in sustainable chemistry. Door het exposoom letterlijk te benoemen in het ontwerp van decreet, ontstaat de mogelijkheid om daar langetermijnonderzoeksprogramma's op te richten en de kennis in Vlaanderen erover nog verder uit te breiden.

3. Een ankerpunt voor langetermijnsamenwerking

Dat sluit aan bij het tweede punt van de spreker: het ontwerp van decreet is een ankerpunt voor langetermijnsamenwerking. Het is een werk van lange adem en de samenwerking moet op alle niveaus en alle fronten worden gevoerd. Het Vlaamse humaan biomonitoringprogramma is een kennisbasis voor het Vlaamse preventieve milieugezondheidkundige beleid. Het Steunpunt Omgeving en Gezondheid, met de verschillende universiteiten in Vlaanderen, werkt multidisciplinair, zowel op het vlak van wetenschappelijke disciplines als op het vlak van de interactie tussen de exacte wetenschappen en humane en sociale wetenschappen. Ook verschillende administraties en agentschappen van de Vlaamse overheid worden betrokken. De spreker verwijst naar de inhoudelijke expertengroep over zeer zorgwekkende stoffen. Voor VITO is het belangrijk dat de verschillende studies worden verspreid, zodat iedereen dezelfde kennisbasis heeft en kan overleggen om tot een preventief milieugezondheidkundig beleid te komen.

De spreker beklemtoont het belang van referentietaken om innovatieve meetmethodes en nieuwe analytische methodes te ontwikkelen. Hij verwijst naar de PFAS-crisis. Het palet van PFAS-componenten wordt stelselmatig uitgebreid. Het voorbereidende langetermijntraject is noodzakelijk om te kunnen inspelen op acute situaties.

4. Ingebed in Europees onderzoek en beleid

Het derde punt dat Rudi Torfs wil maken, is dat het voor VITO belangrijk is om het werk blijvend in te bedden in Europees onderzoek en beleid. Het Vlaamse beleid geeft VITO een basis voor het eigen onderzoek. Dat eigen onderzoek kan worden ingeschakeld in het Europese onderzoek en worden samengelegd met andere studies in andere landen. Daar komen nieuwe conclusies en gegevens uit die door pan-Europese instanties als WHO, EFSA, ECHA en EMA worden gebruikt. Zij komen dan met nieuwe richtlijnen, advieswaarden en streefwaarden die vervolgens in de Vlaamse context kunnen worden bekeken en eventueel geïmplementeerd. VITO wil die wisselwerking bewaren.

De spreker verwijst naar studies over PFAS, humaan biomonitoringonderzoek, gezondheidkundige advieswaarden en het klimaatgezondheidsonderzoek. Zo is VITO betrokken bij het grootschalige PARC-project, het partnerschap rond de risico's van chemische stoffen, dat de bedoeling heeft om REACH op Europees vlak te versnellen. Er wordt op Europees niveau met verschillende landen en partijen samengewerkt om een onderzoeksinfrastructuur op poten te zetten om het exposoomonderzoek aan verschillende academische instellingen, overheden en industrie te kunnen aanbieden.

5. Maatschappelijke afweging

Ten slotte wijst de spreker op het belang van de maatschappelijke afweging. Het ontwerp van decreet vertrekt van gezondheidkundige advieswaarden waaruit later streefwaarden en normen worden afgeleid. Dat is een belangrijke startpositie, maar daarnaast moet er een maatschappelijke kosten-batenafweging gebeuren. Er is nood aan een goede afweging van de kosten en maatschappelijke baten van maatregelen, in verschillende scenario's, met verschillende stakeholders en partijen. Daarbij moet er een stabiel kader zijn, dat regelmatig wordt geactualiseerd. Dat is nodig om beleid te kunnen voeren, reductiemaatregelen door te voeren en tijd te hebben om over te schakelen op alternatieve stoffen en maatregelen. Die balans tussen maatschappij en economie is ook belangrijk voor VITO, om stappen te kunnen zetten naar duurzaamheid. De tools zijn er, maar moeten worden toegepast. De spreker verwijst naar projecten rond Health Impact Assessment, aangestuurd door de WHO.

II. Uiteenzetting door Marijke Lenaerts, directeur, en Elly Den Hond, projectcoördinator van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne in Antwerpen (PIH)

1. Provinciaal Instituut voor Hygiëne

Marijke Lenaerts deelt inleidend de missie van het PIH mee: het bevorderen van de volksgezondheid en een kwaliteitsvolle leefomgeving op een duurzame wijze via de onderbouwing van het provinciale beleid alsook het beleid van gemeenten, lokale overheden, Vlaamse instanties, politiezones enzovoort. Er zijn drie poten in het PIH. De eerste is de milieuafdeling, met deskundigen in een breed scala aan topics, zoals bodem, waterbodem, geluid, milieuhandhaving, grootkeukens, hygiëne enzovoort. De tweede poot is een uitgebreid labo met heel wat parameters onder erkenning en accreditatie, dat kwaliteitsvolle analyseresultaten kan afleveren, voornamelijk van heel diverse water-, bodem- en waterbodemstalen. De derde poot is de dienst gezondheid.

2. Dienst Milieu en Gezondheid

Elly Den Hond zoomt in op de dienst Gezondheid omdat daar een link ligt met het ontwerp van decreet. De dienst werkt rond drie grote topics: milieu en gezondheid, een mobiel vaccinatieteam en het EUROCAT-register van aangeboren afwijkingen. In al deze topics is er een link met preventieve gezondheid en is het ontwerp van decreet belangrijk.

3. Humane biomonitoring

Elly Den Hond toont een aantal cases die een link hebben met het ontwerp van decreet. Een van de belangrijkste opdrachten van het PIH is de humane biomonitoring, vaak samen met VITO, in verschillende partnerschappen, of met Vlaamse universiteiten. Humane biomonitoring betekent meten in de mens. Men meet milieublootstelling in bijvoorbeeld bloed en urine. De metingen van lood in het bloed in Hoboken lopen al sinds de jaren 80, met grote meerwaarde zowel op collectief als op individueel niveau. In de buurt van Umicore wordt de bevolking opgevolgd. Twee keer per jaar worden er metingen gedaan bij kinderen van 1 tot 12 jaar die in de onmiddellijke omgeving van het bedrijf wonen. Zo heeft men op groepsniveau een goede maat van de blootstelling. Sinds de jaren 80 heeft dat geleid tot heel wat maatregelen voor de volksgezondheid. Er werd bijvoorbeeld gewerkt met een brongerichte aanpak. Umicore heeft heel wat maatregelen genomen in het bedrijf maar er is ook remediëring en sanering gebeurd, bijvoorbeeld het afgraven van tuintjes en het ontstoffen van de huizen. Er is ook veel gewerkt rond sensibilisering

en preventie, in samenwerking met Logo Antwerpen, om mensen uit te leggen hoe ze zich kunnen wapenen tegen blootstelling, bijvoorbeeld door hygiënemaatregelen in huis. Er wordt ook gewerkt aan communicatie. Communicatie met de overheid en met de bevolking is altijd belangrijk om de neuzen in dezelfde richting te krijgen en te zorgen dat er duidelijke boodschappen zijn. Beleidsondersteunend onderzoek is belangrijk, om telkens weer nieuwe gegevens te hebben en telkens te kunnen bijsturen.

Uniek in de humane biomonitoring in Vlaanderen is dat de individuele resultaten van de deelnemers ook individueel teruggekoppeld worden. Het PIH heeft in de loop der jaren samen met zijn partners en met de overheid geïnvesteerd om een gericht advies te kunnen geven, zodat het een meerwaarde is voor de deelnemers zelf. Op groepsniveau is er heel wat sensibiliseringsmateriaal en een goed uitgebouwd netwerk met intermediairs die de bevolking kunnen helpen om acties te nemen om blootstelling te vermijden. Op individueel niveau is het ook belangrijk om de mensen te ondersteunen. Dat gebeurt in Hoboken dankzij de samenwerking met de medisch milieukundige en de preventiemedewerker in de wijk, waardoor mensen een bezoek aan huis krijgen, er gericht naar bronnen kan worden gezocht en er acties op maat kunnen gebeuren.

Elly Den Hond verwijst naar artikel 54 van het Preventiedecreet van 21 november 2003, dat een monitoringsysteem opzet. In het ontwerp van decreet zitten ook veel aanknopingspunten die het beleid nu al ondersteunen maar in de toekomst behulpzaam kunnen zijn om het nog verder uit te bouwen. Het is belangrijk om verder onderzoek te doen naar de humane zeer zorgwekkende stoffen, bijvoorbeeld lood, cadmium en arseen. Er is wetenschappelijke onderbouwing voor de gezondheidkundige advieswaarden, zodat men daarmee aan de slag kan. Zo is er voor lood volgens de WHO geen veilige drempel. De advieswaarde is eigenlijk nul en dat is een gegeven dat moeilijk communiceerbaar is met de bevolking, want iedereen heeft lood in het bloed. Men heeft een risicoladder of een trappensysteem ontwikkeld, waarbij men op termijn naar nul wil evolueren, of toch zo laag mogelijk, want men weet dat dat niet haalbaar is. Men bepaalt doelstellingen waar men stapsgewijs naartoe werkt. Zo kan men op een wetenschappelijk onderbouwde manier aan de bevolking duidelijk communiceren wat de situatie op dat moment is en waar men naartoe wil. Men koppelt dat aan een handelingsperspectief. Zowel op groepsniveau als op individueel niveau kan men adviezen geven om mensen door te sturen naar de huisarts of de preventiemedewerker. Zo heeft men een duidelijk kader ten gunste van de gezondheid.

Een volgend belangrijk aspect van het ontwerp van decreet is de mogelijkheid tot uitwisseling van medische data, met respect voor de GDPR. Het is belangrijk dat men in de dagelijkse werking gegevens kan uitwisselen met bijvoorbeeld huisartsen en de medisch milieukundige, zodat er actief gewerkt kan worden en de GDPR geen belemmering vormt voor het welzijn van de bevolking.

Het fonds voor onderzoek en zorg wordt vermeld in het ontwerp van decreet. Dat fonds bestaat al en financiert het onderzoek van het PIH alsook de zorg die gegeven wordt aan deelnemers aan de campagnes van het PIH. Er wordt voorgesteld om dat uit te breiden door een financiering in combinatie met de industrie. De vervuiler betaalt samen met de overheid. Daarvan is een mooi voorbeeld de humane biomonitoringcampagne bij jongeren in Hoboken, die wordt gefinancierd via dergelijke fondsen.

4. Koppeling gezondheids- en milieudatabanken

Voor andere activiteiten van de partnerorganisatie Milieugezondheidszorg, die worden uitgevoerd samen met VITO en het Vlaams Instituut Gezond Leven, vormt de inzet van gezondheidsdatabanken een belangrijk aspect. Gegevens die routinematig

verzameld worden, bijvoorbeeld huisartsgegevens of gegevens van het Belgisch Kankerregister, kan men gebruiken voor onderzoek. Men is daar volop mee bezig. Men heeft al voorbeelden waarbij men gegevens gebruikt voor het opsporen van geografische clusters en het opvolgen van tijdtrends. Als men een dergelijke cluster vindt, wil men naar de oorzaken zoeken, zoals leefstijlfactoren of een link met milieufactoren. Het is belangrijk de koppeling te kunnen maken tussen gezondheidsregisters en milieudatabanken.

Elly Den Hond maakt het bruggetje met de gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2023-24, nr. 2075/1). Die is voor het eerst opgemaakt mede door de partnerorganisatie en voorgesteld in december 2023. Een van de thema's is het belang van datagedreven inzichten in de ondersteuning van het gezondheidsbeleid. Het is belangrijk dat in de toekomst nog verder uit te werken.

5. Mobiel vaccinatieteam

Elly Den Hond komt tot het mobiel vaccinatieteam van het PIH, dat werkt in opdracht van het Departement Zorg en outreachend werkt naar ondergevaccineerde groepen. Er zijn mensen in de maatschappij die niet door het reguliere vaccinatiesysteem bereikt worden. Het PIH spoort hen op, informeert en sensibiliseert hen en als zij daar een akkoord voor geven, vaccineert het PIH hen. Het gaat bijvoorbeeld om joodse scholen die niet gesubsidieerd zijn, niet bediend worden door een CLB en waar al vaak uitbraken van mazelen plaatsvonden. Het PIH is partner in de joodse scholen en gaat er vaccineren, waardoor de vaccinatiegraad er duidelijk is verhoogd. Andere kwetsbare groepen worden opgezocht via diverse kanalen.

De uitbouw van Vaccinnet staat in het ontwerp van decreet. Dat is een belangrijke tool omdat het PIH buiten het reguliere systeem werkt en nood heeft aan een goed documentatiesysteem om te kunnen opzoeken welke groepen gevaccineerd zijn en welke niet. Zo kan men aanvullend werken op het reguliere systeem en in harmonie met bijvoorbeeld CLB's, Kind en Gezin, huisartsen en pediaters.

6. EUROCAT-register

Elly Den Hond doet een oproep om niet stil te staan bij het Preventiedecreet van 21 november 2003, maar verder te kijken. EUROCAT registreert alle kinderen met een aangeboren afwijking van wie de moeder gedomicilieerd is in de provincie Antwerpen. Het register wordt onder meer gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. Het PIH was partner in een Europees project, EUROLINKCAT, waarbij de gegevens van EUROCAT gelinkt worden aan het overlijdensregister. Zo kan men kijken wat de risicofactoren voor overlijden zijn, kan men preventief werken en zorgen dat de risicofactoren worden beheerst, zodat er in de toekomst een betere kans op overleving is. Dit Europese project werd uitgevoerd door zeventien registers uit twaalf Europese landen.

Het PIH ondervindt hoe streng het beleid in België is. Er waren afspraken over datatransfer maar er waren voor sommige landen restricties, namelijk Nederland, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en België. In dat onderzoek kreeg België de meeste restricties opgelegd door de GBA, waardoor het PIH niet heeft kunnen deelnemen aan sommige subanalyses. Het ontwerp van decreet is een mooi voorbeeld van hoe men milieu- en gezondheidsdatabanken kan koppelen, maar de koppeling tussen gezondheidsdatabanken onderling is voor het PIH ook belangrijk voor preventief beleid en preventief onderzoek. Elly Den Hond doet een warme oproep om dat in de toekomst aan bod te laten komen.

7. Besluit

Het Preventiedecreet van 21 november 2003 is een belangrijke basis voor alle humane biomonitoringcampagnes en verschillende andere projecten van het PIH. De

voorstellen die op tafel liggen, bieden een grote meerwaarde. Elly Den Hond roept op om niet te stoppen bij deze wijziging maar om in de toekomst updates te doen die belangrijk zijn voor het werkveld en die ten goede komen aan het preventiebeleid in Vlaanderen.

III. Uiteenzetting door Inge Decorte, beleidsmedewerker Vlaamse Logo's, en Sara Bertels, coördinator Logo Antwerpen

1. Unieke positie Logo's

Inge Decorte bevestigt dat de Vlaamse Logo's zich kunnen vinden in de voorgestelde wijzigingen aan het Preventiedecreet van 21 november 2003. Zij vinden een actualisering nodig vanuit hun unieke positie en hun specifieke expertise, met het oog op impact op het terrein. De Logo's proberen in te spelen op de lokale noden en uitdagingen rond gezondheid en milieu, zoals milieu en klimaat. Een fundament leggen voor een stevig en ambitieus preventiebeleid dat klaar is voor de toekomst, is belangrijk. De Logo's geloven sterk in preventie die wetenschappelijk onderbouwd is en inspeelt op lokale noden. Daarom pleiten zij voor een actualisering van dit decreet.

Inge Decorte zoomt in op de specifieke positie van de Logo's in het midden van het Vlaamse preventielandschap, met aan de ene kant de overheid als opdrachtgever en aan de andere kant het werkveld. Hun rol is aan de ene kant om uitvoering te geven aan het Vlaamse preventiebeleid op het terrein en ruimte te maken voor beleidsinitiatieven voor innovatie. Aan de andere kant nemen zij signalen op die op het terrein leven, en nemen lokale noden mee naar de overheid met de bedoeling het beleid uit te dagen, aan te passen en bij te sturen waar nodig. Lokale initiatieven die hun werkzaamheid bewezen hebben, kunnen zij opschalen op een hoger niveau en structureel verankeren in het Vlaamse beleid.

In het preventielandschap zijn er vele spelers. Zij werken allemaal aan dezelfde doelstelling, namelijk dat de Vlamingen gezonder leven. Het samenspel van de actoren en de complementariteit tussen de verschillende actoren is belangrijk.

Inge Decorte verduidelijkt de missie van de Logo's. Een Logo wil van de gezonde keuze de meest vanzelfsprekende keuze maken, voor iedereen. De focus op mensen in een kwetsbare positie is een belangrijke leidraad in het werk van de Logo's. Daarvoor werkt men met een uitgebreid netwerk aan partners die men actief wil coachen, mobiliseren, inspireren en op weg helpen naar het opzetten van een sterk en duurzaam lokaal preventie- en gezondheidsbeleid.

De partners waarmee de Logo's nauw samenwerken, situeren zich in verschillende settings: de lokale besturen, zorg en welzijn, werk, onderwijs, vrije tijd en gezin. Het kader wordt gevormd door de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen en de verschillende thema's die daarin vervat zitten: bevolkingsonderzoek naar kanker, gezonde voeding en beweging, tabak, alcohol en andere drugs, infectieziekten en vaccinaties, mondgezondheid, geestelijke gezondheid, valpreventie en ten slotte gezondheid en milieu.

De Logo's werken in principe met intermediairen, dus niet rechtstreeks met de burger, met uitzondering van het thema gezondheid en milieu, waar er medisch milieukundigen tewerkgesteld zijn bij de Logo's, die de eerstelijnsfunctie met de burger verzorgen. Burgers met vragen over binnen- en buitenmilieu kunnen bij hen terecht. Zij zijn ook heel nauw betrokken bij bijvoorbeeld de PFAS-projecten.

De Logo's hanteren een integrale blik, kunnen thema's met elkaar verbinden en kunnen settings en partners met elkaar verbinden. Men wil werken vanuit het principe

'health in all policies', in verschillende beleidsdomeinen de gezondheidsblik inbrengen en gezondheidsoverwegingen daar op een structurele manier inbouwen. Men verbindt partners vanuit een neutrale, unieke positie en faciliteert samenwerking.

Inge Decorte deelt mee dat er ongeveer 142 personeelsleden werkzaam zijn in de verschillende domeinen terwijl er zich in het netwerk van de Logo's 9228 partners bevinden. De medisch milieukundigen krijgen veel vragen. Het is een topic dat leeft. De voorgestelde wijzigingen aan het Preventiedecreet van 21 november 2003 bieden voor de medisch milieukundigen een mooi kader om mee aan de slag te gaan. Verder zijn er veertig tot vijftig intergemeentelijke preventiewerkers die de brug met het terrein en de uiteindelijke doelgroep maken. Voor de Logo's is de impact op het terrein belangrijk.

2. Impact op het terrein

Sara Bertels brengt de kijk van de Logo's op het Preventiedecreet van 21 november 2003 vanuit de impact op het terrein, en wijst op meerwaarde en aandachtspunten. De Logo's zijn al langer vragende partij om meer data over preventie te ontsluiten. Daarom is het goed dat er aandacht voor is. Men merkt dat daar groei in zit. Men heeft een specifieke opdracht rond populatiemanagement gehad in de coronavaccinatiecampagne van 2023. Men kan het dus alleen maar aanmoedigen dat er meer wordt geregistreerd in Vaccinnet, zodat de data beschikbaar zijn om doelgroepen in een kwetsbare situatie te kunnen bereiken. *Sara Bertels* sluit daarmee aan bij wat *Elly Den Hond* daarover heeft verteld. Zij maakt hierbij de kanttekening dat het belangrijk is om deze cijfers op een heldere manier te kunnen communiceren.

Het koppelen van persoonsgegevens aan gezondheidsgegevens heeft grote impact op het terrein. Men heeft een weg gevonden in de samenwerking in het kader van lood-in-bloedwaarden bij kinderen in Hoboken, maar men heeft een weg moeten zoeken om de gegevens bij de terreinwerker te krijgen, zodat die de gezinnen kan informeren. Men heeft een unieke positie in Vlaanderen om rechtstreeks te informeren. Dat is belangrijk als men kijkt naar de ongerustheid die bij mensen kan bestaan. Men merkt dat mensen vaak niet zijn geïnformeerd over de problematiek die zich afspeelt. Door GDPR-gewijs correct te handelen, hoopt men mensen beter te informeren. Men merkt dat er veel vraag- en aandachtsgebieden komen en dat burgers vragende partij zijn om data te hebben en meer informatie over hun gezondheid op basis van data.

Een van de vooropgestelde wijzigingen aan het Preventiedecreet van 21 november 2003 is dat in de mogelijkheid wordt voorzien dat de lokale besturen en andere partners rechtstreeks worden gefinancierd. *Sara Bertels* vindt dat een goede zaak. Men wil dat de lokale besturen de erkenning die ze verdienen voor het inzetten op preventie, ook krijgen. Financiële incentives kunnen een deel van die erkenning uitmaken. Men moet wel opletten dat er een gecoördineerde aanpak rond preventie blijft. Men wil samen in het verdere verloop van het Preventiedecreet van 21 november 2003 bekijken welke mechanismen die financiële incentives kunnen geven aan preventie op het veld, maar dat moet op een gecoördineerde manier gebeuren en er mag geen verdere versnippering komen.

De 47 intergemeentelijke preventiewerkers zijn extra handen op plaatsen waar men soms capaciteit te kort heeft om het lokale preventiebeleid om te zetten in acties. Het is een relatief nieuw initiatief voor de Logo's waarmee ruimte wordt gecreëerd om dat via de lokale besturen of andere partners te laten lopen. *Sara Bertels* begrijpt die evolutie maar vindt het belangrijk dat er aandacht blijft gaan naar een gecoördineerde aanpak en de meerwaarde die de Logo's daarin opnemen.

Sara Bertels meent dat er al veel aandacht is geweest voor gezondheid en milieu. Dat geeft ruimte aan de medisch milieukundigen om in te spelen op de noden die

er vandaag zijn. Het Preventiedecreet dateert van 2003. Volgens haar is het tijd dat er een update gebeurt. Zij ervaart het als positief en moedigt het aan.

3. Ambitieuze preventiebeleid

De verschillende spelers in het Vlaamse preventiebeleid vormen een netwerkgeheel, waarin de partners niet rechtlijnig zomaar de opdrachten kunnen uitvoeren. Er is samenwerking en complementariteit nodig. Vanuit de idee dat de ketenaanpak vandaag niet meer aansluit bij de realiteit, wil de spreker een oproep doen om de actualisering van het Preventiedecreet van 21 november 2003 verder te zetten. Zij is positief en ziet een aantal openingen tot verbetering maar zij ziet ook al een heel aantal uitdagingen, bijvoorbeeld hoe de partners zich tot elkaar verhouden in een decretale context. Zij wil een oproep doen om het decreet verder te actualiseren om naar een ambitieuze preventiebeleid te gaan, want dat gaat hand in hand. Met de huidige aanpassingen kan het Preventiedecreet van 21 november 2003 inspelen op de noden van morgen. Dat moet men kunnen blijven doen, ook voor alle andere inhoud die gekoppeld is aan de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. Uiteraard staat zij achter de ruimte die gecreëerd wordt voor health in all policies, maar vanuit de ketenbenadering is het moeilijk om dat op het terrein uitgevoerd te krijgen. Alle betrokken partners moeten daar vandaag een duidelijke rol in hebben, zodat men weet wie waarmee bezig is en men complementair kan samenwerken.

Sara Bertels vindt het Preventiedecreet van 21 november 2003 ook belangrijk omdat het een regelgevend kader biedt en preventie decretaal verankert, wat een belangrijke ambitie is die men wil blijven realiseren. Zij nodigt iedereen uit om mee na te denken over wat gepaste financieringsmechanismen zijn, hoe men kan zorgen voor meer preventie op het terrein waar elke Vlaming beter van wordt en hoe men dat zal organiseren.

Uit een peiling van Sciensano naar de verwachtingen van de volwassen bevolking naar de overheid als het gaat over preventie, blijkt hoe groot het draagvlak is voor een aantal maatregelen die van de overheid worden verwacht. Het gaat dan vooral over het creëren van gezonde leefomgevingen, het sterker maken van de infrastructuur en informeren. Dat laatste is een uitdaging. Er is overal veel informatie beschikbaar, maar hoe zorgt men dat al die informatie, bijvoorbeeld over borstkanker, beschikbaar is? Men moet daarbij ook opboksen tegen desinformatie.

Sara Bertels sluit af met de positieve boodschap dat er een groeiend maatschappelijk draagvlak is voor preventie en zij kijkt uit naar een preventiebeleid dat daarbij aansluit en een decreet dat dat mogelijk maakt.

IV. Vragen van de leden

1. Vragen van Maaïke De Rudder

Maaïke De Rudder is tevreden dat er aanpassingen komen aan het Preventiedecreet van 21 november 2003. Ze zijn noodzakelijk om verder te evolueren. Zij hoort bij alle sprekers dat die aanpassingen ook voor hen meer dan welkom zijn. Zij is het ermee eens dat dit decreet als een dynamisch proces moet worden gezien en dat men moet bekijken op welke manier men sneller bijstellingen kan doen.

Als burgemeester ervaart Maaïke De Rudder dat vaak wordt bestuurd vanuit het voorzorgsprincipe, maar dat men burgers soms te snel onnodig ongerust maakt. Vinden de sprekers dat de lokale besturen een goed kader hebben om de afwegingen daarvoor te kunnen maken? Zij ervaart het als een moeilijke taak voor een bestuur om te beslissen of men zal communiceren of niet, en wat men zal communiceren. Licht daar nog een bijkomende taak voor VITO of voor de Logo's om een nog beter kader te kunnen scheppen voor de lokale besturen?

Maaïke De Rudder vraagt op welke manier de milieudeskundigen die bij de Logo's tewerkgesteld zijn, betrokken zijn bij de maatregelen die kunnen worden genomen in functie van infectiepreventie. De aanpassingen in het decreet geven meer mogelijkheden als er een lokale uitbraak is van een besmetting die snel moet worden ingedijkt. Op welke manier worden er snel contacten gelegd? Worden er bijvoorbeeld met VITO contacten gelegd, zodat de milieudeskundigen snel kunnen terugkoppelen?

Maaïke De Rudder meent dat voor VITO de koppeling van de gegevensbanken voor bredere analyses belangrijk is, alsook de decretale verankering van de persoonlijke gegevens die kunnen worden gebruikt voor de humane biomonitoring. Kan VITO door de aanpassing specifiek op die twee aspecten beter en gedetailleerder werk leveren? Zijn die aanpassingen voldoende voor VITO om verder te kunnen werken?

2. Vragen van Emine Gül İsci

Emine Gül İsci is tevreden dat er is geleerd uit de coronacrisis en dat het preventiebeleid wordt versterkt. Bepaalde zaken in verband met samenwerking, registratie en gegevensdeling waren niet geregeld. Het ontwerp van decreet neemt daar nu een aantal stappen in. De sprekers zijn overwegend positief over het ontwerp van decreet en noemen het geen eindpunt, iets wat ze onderschrijft.

Emine Gül İsci vraagt wat men denkt over de bijkomende middelen. De Vlaamse Raad WVG maakt die opmerking ook in zijn advies. Hoe staan de sprekers tegenover dit aspect van het ontwerp van decreet? Is een ambitieus preventiebeleid mogelijk zonder extra middelen?

Het parlementslid vindt het een goede zaak dat er verder moet worden nagedacht over de gecoördineerde aanpak en dat de versnippering wordt tegengegaan. Zij heeft gehoord dat het goed is dat informatie in het kader van de GDPR-regeling kan en mag gedeeld worden. Vragen de sprekers meer verfijning? Of is het goed geregeld zoals het nu is?

Emine Gül İsci verwijst naar onderwijs als een van de doelgroepen die worden genoemd. Een van de kerntaken van onderwijs is sensibiliseren en informatie delen. Heeft men materiaal voor leerkrachten en scholen? Hoe zit het met de samenwerking?

3. Vragen van Jeremie Vaneekhout

Ook *Jeremie Vaneekhout* is tevreden dat het Preventiedecreet van 21 november 2003 na meer dan twintig jaar geactualiseerd wordt. Na de afgelopen grote gezondheidscrisis had hij meer verwacht van die actualisering. Het is een eerste stap in een oefening die moet gebeuren, maar nog niet het fundamentele antwoord op wat er voor preventie in Vlaanderen nodig is. Vlaanderen geeft 1,5 procent uit aan preventie terwijl dat in Europa gemiddeld 3 procent is. Men heeft dus financieel nog geen enkele conclusie getrokken uit wat er de voorbije jaren is gebeurd. Volgens het parlementslid kan men moeilijk tegen het ontwerp van decreet zijn, maar de fundamentele vragen zijn nog niet allemaal opgelost.

VITO roept op om de modellen en systemen die er zijn om een kosten-batenanalyse te maken, te gebruiken om die maatschappelijke afweging te maken. Het parlementslid vraagt wat voor VITO de verklaring is voor het feit dat deze oproep er komt. Gebeurt het te weinig? Wat zijn daar de redenen voor? Waar zitten de grensdel? Waarom gebeurt het niet als die modellen er zijn? Of houdt de politiek er geen rekening mee? Op het einde van de rit zijn een aantal zaken immers waardegedreven en daar moet men op een bepaald moment een inschatting over maken. Vandaag zijn er debatten over pesticiden, glyfosaat en allerlei omgevingsfactoren. Men

moet dan permanent een kosten-batenanalyse maken. Waarom lukt het niet om die meer sciencebased te maken?

Jeremie Vaneekhout vraagt of de aanpassingen snel genoeg gaan. Is het ontwerp van decreet voldoende om voorbereid te zijn voor de komende vijf tot tien jaar? In het licht van de komende verkiezingen, waarna er een regeerakkoord moet komen en nieuw decreetgevend werk, vraagt hij in welke mate men klaar is met dit ontwerp van decreet voor de komende jaren. Hij meent dat het terrein sneller gaat dan de decreetgeving. Welke zaken zouden er volgens de sprekers idealiter vandaag nog in moeten worden opgenomen, zodat zij hun opdracht ten gronde kunnen uitvoeren?

Hoe kijkt men naar de financiële keerzijde? De Vlaamse Raad WVG is helder: de Vlaamse Regering zegt dat er geen financiële impact is. Is dat ook zo volgens de sprekers? Kunnen de opdrachten van het ontwerp van decreet waargemaakt worden met de huidige middelen?

In het ontwerp van decreet wordt transparantie gegeven over subsidiestromen die kunnen ontstaan en rollen die iedereen kan spelen. Het veld met alle actoren is complex. Preventiebeleid wordt er niet per se beter op als iedereen op zijn eilandje met preventiebeleid bezig is. De vraag op lange termijn is wie wat doet. Er wordt in preventie weinig gemonitord wat de impact van bepaalde zaken is. Het is soms niet mogelijk zwart op wit resultaten aan te tonen. Wie is waarmee bezig? Er zijn de eerstelijnszones, de provincies, de lokale besturen en de Logo's als schakel enzovoort. Hoe zorgt men dat het preventiebeleid op de beste manier uitgerold wordt?

De ambitie is voor Jeremie Vaneekhout om health in all policies toe te passen, met een specifieke focus op bevolkingsgroepen waar er grotere uitdagingen zijn. Dat betekent niet dat iedereen tegelijkertijd met alles bezig is, zonder coördinatie. In verband met exotische muggen bijvoorbeeld is iedereen naast elkaar maar wat aan het doen. De verschillende Vlaamse agentschappen werken bijna naast elkaar. Het is onduidelijk aan welke minister welke vraag moet worden gesteld. Dat is geen doorgedreven health in all policies-aanpak. Zien de sprekers handvatten om health in all policies in een strakke regie te gieten zonder het uit de handen te nemen van degenen die het op het einde van de rit moeten doen?

Voor Jeremie Vaneekhout gaat het niet alleen over wat er in het ontwerp van decreet staat maar ook over wat er niet in staat. Men heeft vijf jaar nagedacht over preventie. De komende weken zullen nog een aantal beslissingen worden genomen. Wat kan er nu nog extra gebeuren of wat moet er in het begin van de volgende legislatuur gebeuren?

4. Vragen van Elke Sleurs

Elke Sleurs merkt dat het ontwerp van decreet voldoet aan de nieuwe behoeften. Zij hoorde van het PIH dat het een dynamisch gegeven moet zijn. Het parlementslid begrijpt dat, maar tussen wens en werkelijkheid zit er een hele procedure. Hoe zien de sprekers dat in de praktijk? Moet men het decreet regelluw maken, zodat men sneller kan schakelen bij nieuwe uitdagingen? Hoe kunnen de mensen op het terrein zorgen dat het beleid dynamisch kan inspelen op wisselende uitdagingen in verband met gezondheid en preventie? Hoe kan men dynamiek brengen in een moeilijk regelgevend kader? Een tweede deel is de gegevensdeling. Zijn de aanpassingen volgens de verschillende instituten voldoende? Of mag het nog losser, weliswaar met voldoende bescherming van de gegevens? Is het noodzakelijk dat men op beleidsniveau nog aanpassingen doet aan de gegevensdeling?

V. Antwoorden van de sprekers

1. Antwoorden van Rudi Torfs

Het voorzorgsprincipe wordt vaker losgelaten en er is een evolutie van het identificeren van gevaar naar het identificeren van risico's, aldus *Rudi Torfs*. Daarbij is er nood aan transparantie voor en communicatie met het doelpubliek en aan een toelichting bij de resultaten. Dat vergt een grotere inspanning en meer tijd, maar het rendeert op lange termijn. Het neemt onrust weg en zorgt voor grotere betrokkenheid en bereidheid om mee te werken.

VITO heeft de opdracht om STEM-activiteiten te organiseren voor scholen, en slaagt erin om hier en daar initiatieven te ontplooien.

Het verduidelijken van de risico's hangt samen met het kosten-batenafwegingskader. Ook daar is het vertrekpunt het helder krijgen van de risico's en het afwegen van de risico's ten opzichte van de baten van het nemen van maatregelen. Het afwegingskader en de methodieken bestaan en kunnen in verschillende contexten worden aangepast en toegepast.

Rudi Torfs heeft geen pasklaar antwoord op de vraag waarom dat afwegingskader niet meer wordt gebruikt. Uit het verleden blijkt dat dergelijke afwegingen inspraak en participatie van stakeholders vereisen, wat voor vertraging kan zorgen. Er zijn ook tegenvoorbeelden te vinden, waarbij die participatieve trajecten net voor een versnelling zorgen. Het kosten-batenafwegingskader geeft handvaten om verschillende partijen te betrekken en op lange termijn dichter bij elkaar te brengen, en zo een draagvlak te creëren om maatregelen te nemen en mensen samen in de goede richting te bewegen. Het kader mag vanonder het stof worden gehaald.

Het koppelen van gegevensbanken is belangrijk en noodzakelijk. Er wordt ruim twintig jaar geprobeerd om milieu- en gezondheidsdata te koppelen, maar die koppeling is nog niet adequaat. Het gaat ook verder dan die twee aspecten. Gezondheidsdata zitten in verschillende silo's en moeten beter worden ontsloten. Er zijn systemen nodig om partijen gerust te stellen dat die data niet zullen worden misbruikt. De meerwaarde zit niet in de data zelf, maar in de mogelijke nieuwe toepassingen voor het beleid die kunnen voortvloeien uit het koppelen, kruisen en onderzoeken van die data.

2. Antwoorden van Elly Den Hond

Elly Den Hond beaamt het belang van transparantie. Het PIH hanteert dat principe in zijn studies. Alle aspecten worden op tafel gelegd. Zelfs over meningsverschillen binnen het onderzoeksteam wordt extern gecommuniceerd.

De burgers wordt gewezen op het verschil tussen gevaar en risico. Daarnaast wordt hun een handelingsperspectief geboden: wat is de rol van de overheid en wat kunnen zij zelf doen? Zelf doen betekent niet dat de schuld bij de burger wordt gelegd. *Elly Den Hond* benadrukt het belang van herhaling. Ze wijst ook op het belang van het multidisciplinaire aspect. Vele onderzoekconsortia beschikken over een multidisciplinair team, met sociologen, medisch experts en milieuexperts.

Het PIH gebruikt scholen vaak als ingangspoort om deelnemers voor het wetenschappelijke onderzoek te rekruteren en wil graag iets terugdoen door lespakketten te maken, maar is daar niet altijd even succesvol in. Het is ook een kwestie van budgetten. Daarnaast is het van belang om milieu en gezondheid in het onderwijs in te brengen. Tijdens het huidige academiejaar is het keuzevak milieugezondheid gegeven in de opleiding geneeskunde aan de UAntwerpen.

Dit ontwerp van decreet is van betekenis en moet zeker niet worden vertraagd. Het houdt rekening met ervaringen in de praktijk, zoals de PFAS-crisis. Het mag altijd nog een stap verder gaan. Een jaarlijkse herziening kan een piste zijn. Er is een goede basis, die kan worden omgezet in uitvoeringen. Daarbij moet een evenwicht worden gezocht tussen het generieke en het specifieke.

Over de GDPR zegt Elly Den Hond dat de zaken die nu worden benoemd, volstaan voor de milieugezondheid. Het koppelen van gezondheidsdata ligt gevoeliger. Eerst moet het debat worden gevoerd, zodat er ook een onderbouwde beslissing kan gebeuren en er oplossingen kunnen komen die geschikt zijn voor verschillende partners. Daarbij moet de privacy van de gezondheid beschermd blijven. Die staat bovenaan op de agenda.

Het PIH behoort tot de provincie Antwerpen, maar voert als veldwerkteam een project rond vaccinatiebeleid uit over heel Vlaanderen in opdracht van het Departement Zorg. Vlaanderen stuurt aan en het PIH voert de opdracht uit. Er is geen grote versnippering, maar mogelijk is die er op andere domeinen wel. Vanuit de Vlaamse administratie het beleid aansturen, is een krachtig signaal. Elly Den Hond beklemtoont het belang van voldoende mankracht en een centrale aansturing.

3. Antwoorden van Sara Bertels

In de communicatie van en voor lokale besturen is het essentieel om telkens af te wegen wie een betrouwbare bron is voor de persoon die de boodschap ontvangt, aldus *Sara Bertels*. Gelukkig brengen de lokale besturen niet alleen boodschappen van gevaar of risico, maar communiceren ze vaak ook positief over gezondheid. Wie moet de boodschap brengen, zodat die overkomt? Daarnaast is het van belang dat iedereen dezelfde boodschap brengt.

Wat betekent dat in een ambitieus preventiebeleid? Logo's werken rond thema's en proberen die op een integrale manier te bekijken en te communiceren, maar dat dreigt complex te worden, terwijl het net de bedoeling is de boodschap eenvoudig te houden. Sara Bertels noemt het proportioneel universalisme: de boodschap moet voor iedereen begrijpelijk zijn en integraal worden gebracht. Voor mensen in een kwetsbare situatie zijn extra inspanningen nodig om de boodschap tot bij hen te krijgen. Bij het communiceren van risico's en gevaren komen heel wat belangen kijken. Vaak ontbreekt de coördinatie en krijgt de burger verschillende boodschappen. Ook moet de doelgroep worden betrokken, zodat die begrijpt waarover het gaat. Doorgaans moet het snel gaan en wordt men ingehaald door de realiteit. Het is een complex gegeven en er is nood aan afstemming.

De medisch milieukundigen hebben een adviesrol. Ze kunnen adviezen geven, doorverwijzen en hebben een communicatieve rol. Ze kunnen vaststellingen doen in bijvoorbeeld woningen tijdens woningonderzoeken, maar kunnen daarin geen actie ondernemen en hebben geen uitvoerende rol op het terrein. Ze kunnen de wetenschappelijke informatie vertalen. Voor infectieziekten gebeurt dat op een andere manier. Of dat in de toekomst kan, is een ander debat.

Er wordt voor veel zaken naar het onderwijs gekeken. Er is een hele gemeenschap nodig om een kind groot te brengen. Het is belangrijk scholen te ondersteunen, zodat kinderen en ouders die uniforme boodschappen krijgen, in welke setting ze zich ook begeven. Er zijn heel wat methodieken beschikbaar. Het komt erop aan voor een integrale benadering te kiezen, zodat het kind en zijn context telkens de juiste informatie krijgen.

Op zich verwerken Logo's geen gevoelige data of gezondheidsdata. Zij worden minder geconfronteerd met de GDPR. Het maakt voor hen niet uit wie de data beheert, zolang ze maar beschikbaar zijn.

Over de realisatie van health in all policies verwijst Sara Bertels naar de complexiteit bij onderwijs of het bereiken van doelgroepen. Er moeten keuzes worden gemaakt: waarop moet de focus liggen? Ook Logo's moeten een keuze maken in de thema's en settings, samen met de administratie en de minister. Zo kunnen ze gericht inzetten. Ze beklemtoont de coördinerende factor en legt de link met de intergemeentelijke samenwerking. Het is niet altijd evident om verschillende lokale besturen te laten samenwerken. De aanwezigheid van een neutrale en onafhankelijke actor kan alle neuzen dezelfde kant op doen wijzen. Health in all policies is een werkingsprincipe of een ideaal. In de dagelijkse praktijk is er geen keten. Iedereen neemt verschillende rollen op en er worden ad-hoc opdrachten toegekend.

In het huidige financiële kader wordt het moeilijk om het preventiebeleid ambitieuzer te maken. Logo's staan wel achter het objectieve streefcijfer van het Europese gemiddelde.

VI. Replieken

Maike De Rudder sluit aan bij de vraag naar een groeipad voor de financiën en subsidies. Enerzijds zou er tussen bepaalde partners een gebrek aan afstemming zijn, maar anderzijds geeft VITO aan dat er heel wat partners, zelfs Vlaamse en federale, betrokken zijn bij de werkgroep rond zeer zorgwekkende stoffen. Kan daaruit worden geconcludeerd dat de afstemming tussen de partners op het terrein goed loopt? Ze onthoudt dat de aanpassingen goed zijn maar geen eindpunt mogen betekenen.

Emine Gül İsci neemt mee dat het decreet dynamisch moet zijn. Het is jammer dat de middelen niet worden benoemd. De budgetten voor preventie zijn immers laag in vergelijking met andere landen. Ze had niet de bedoeling om naar onderwijspakketten te vragen, maar ze is tevreden te horen dat de link wel wordt gelegd. Ze oppert dat het vak in de lerarenopleiding kan worden opgenomen.

Jeremie Vaneekhout voorspelt dat er nog boeiende gesprekken zullen volgen over het preventiebudget. Hij is benieuwd naar de betrokkenheid van partners. Dat ze betrokken zijn, betekent niet dat het overleg en de samenwerking met die partners goed gestroomlijnd verloopt.

Een aantal sprekers geeft aan dat een opdracht hun ad hoc werd toegewezen door de Vlaamse Regering op basis van hun expertise. Als zaken via projectfinanciering en ad-hocmiddelen worden opgestart, is het voor medewerkers en organisaties onduidelijk wat het vervolg zal zijn. Hoe kijken de sprekers algemeen naar projectfinanciering?

Rudi Torfs antwoordt dat werkgroepen en administraties heel wat medewerkers hebben die vanuit hun eigen kennis, ervaringen, verantwoordelijkheden en rollen ageren. Het is duidelijk dat er af en toe meer overleg en afstemming nodig is. De PFAS-crisis heeft het bewustzijn aangewakkerd. Er is veel goodwill, zowel tussen agentschappen en administraties, als tussen het federale en het Vlaamse niveau. Er wordt meer kennis uitgewisseld. Iedereen blijft vanuit de eigen taken en rollen handelen, waardoor kennis weer wordt gedissipeerd. Het ontwerp van decreet kan een kader creëren, een richting geven op lange termijn, waarin de verschillende agentschappen en administraties een duidelijke rol en verantwoordelijkheid krijgen. Ook het beleidsplan over zeer zorgwekkende stoffen kan daarin een rol spelen.

Voor VITO is dat uitermate belangrijk, omdat ze vaak via projecten voor de verschillende partijen werken en graag de kennis en data uit een bepaalde studie ten dienste willen stellen van andere partijen. Het is de laatste jaren zeker de goede richting uitgegaan.

Uit crisissen worden er inderdaad vaak lessen getrokken, beaamt *Elly Den Hond*. Partners werden bij elkaar gebracht. Ze waarschuwt er wel voor dat de nadruk niet moet komen te liggen op het delen van informatie. Samenwerken is essentieel, maar het is ook belangrijk dat iedereen eigen expertise heeft en intensief samenwerkt met de juiste partners.

Ze begrijpt de bezorgdheid over projectfinanciering. Het Steunpunt Milieu en Gezondheid werd opgericht in 2002 naar aanleiding van de dioxinecrisis. Het vijfde steunpunt werkt nog altijd samen met dezelfde partners. Dat toont aan dat de basis goed zit. De campagnes duren vier à vijf jaar. Er is al vaak aangekondigd dat een bepaald project het laatste zou zijn, maar toch komt er altijd een nieuwe termijn. Dezelfde onzekerheid geldt voor de samenwerking met de tweede partnerorganisatie.

Rudi Torfs vult aan dat Vlaanderen net door die continuïteit van de voorbije twintig jaar zo toonaangevend is geworden in Europa en daardoor meer impact heeft op het Europese beleid.

Elly Den Hond bevestigt die voortrekkersrol. Op het vlak van humane biomonitoring heeft Vlaanderen samen met Duitsland de meeste ervaring. Dat versterkt zichzelf en houdt zichzelf in stand, maar als het afhankelijk is van projectfinanciering blijft het een risico. Ook het mobiele vaccinatieteam hangt af van tijdelijke projecten.

Over samenwerking sluit *Sara Bertels* aan bij *Elly Den Hond*: er moet een evenwicht blijven in de afstemming. Niet over alles kan er afstemming en terugkoppeling zijn. Daarnaast hamert ze erop dat de vertaalslag moet worden gemaakt: wat er op het Vlaamse niveau wordt besproken, moet terugvloeien naar de uitvoerders, zodat zij weten waarmee ze rekening moeten houden en welke implicaties er zijn.

Preventie in opleidingen moet niet beperkt blijven tot verpleegkunde, maar mag zeker een onderdeel zijn van alle opleidingen in België.

Logo's zijn in mindere mate afhankelijk van projectfinanciering, want hun werking is decretaal verankerd. Er zijn de afgelopen jaren wel een aantal wijzigingen gebeurd aan de termijn, wat voor schommelingen en onzekerheid zorgt. Een aantal zaken worden wel extra gefinancierd op projectbasis of via ad-hocfinanciering. Ze verwijst naar de rol van Logo's in de vaccinatie. Daarbij worden verschillende grootteordes van budget gehanteerd. Een voordeel daarvan is wel dat het toelaat om een aantal zaken uit te proberen op het veld zonder dat daaraan een structurele vorm wordt gegeven. De uitdaging is om, als een project werkt, dat structureel te verankeren en tijdens die processen voor de nodige evaluatie en bijsturing te zorgen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Maaïke DE RUDDER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

APB	autonoom provinciebedrijf
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
ECHA	European Chemicals Agency
EFSA	European Food Safety Authority
EMA	Europees Milieuagentschap
EUROCAT	European Platform on Rare Disease Registration
GBA	Gegevensbeschermingsautoriteit
GDPR	General Data Protection Regulation
Logo	loco-regionaal gezondheidsoverleg en -organisatie (verkorte naam = lokaal gezondheidsoverleg)
PARC	Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PIH	Provinciaal Instituut voor Hygiëne
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
WHO	World Health Organization (= Wereldgezondheidsorganisatie)
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin